

Abdyrahymyň almaz şemşiri we şahyr ýüregi / eserden bölekler

Category: Edebi makalalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 января, 2025

Abdyrahymyň almaz şemşiri we şahyr ýüregi / eserden bölekler

ABDYRAHYMYŇ ALMAZ ŞEMŞIRI WE ŞAHYR ÝÜREGI

Gujaratyň walylygyna bellenensoň, Rahym Ahmedabatda ýaşap başlady. Bu ýerde ol özüni diýseň rahat duýdy. Ylaýta-da ol hudaý Şri Krişna ynanýardy. Bu ynanç, Krişnanyň keşbi kem-kemden onuň ýüreginde ornaşdy. Ol Krişnany çuňňyr wepadarlyk bilen söýdi. Ýöne, öz dininden hem ýüz öwürmeýärdi. Namazyň daşyndan ol Krişna dininiň parzynam berjaý edýärdi. Krişnanyň dinine ýüreginde çuňňur orun berip, ol kân-kân şygry ýazdy. Onuň şol şygrylary ýyldyrym çaltlygynda ýaýraýardy.

Rahymyň aýaly Mahe banu krişnaparazdy. Mahe banu namazam okaýardy. Krişna bilen Krişnanyň magşugy Radha-da çokunýardy. Gujarat diňw Rahymyň däl, aýaly Mahe banuwyňam hoşuna geldi. Gujaratyň hökümdary Rahym bu ýerde hem haýyr-sahawat işini dowam etdirdi. Gije bolsun, gündiz bolsun, onuň gapysy gedaý-pukaradan, sergezdan-awaralardan ýaňa hyň berýärdi. Olaryň hiç birem eli boş gaýtmaýardy.

Bir gezek Rahymyň ýanyna bir garyp gelip:

"Agaýy Han-hanan! Men ömrümde hiç wagt pul diýen zady görmedim" diýdi.

Rahym onuň diýjek bolan zadyny aňyp, öz musahabyna 100.000 rupyýa getirmegi buýurdy. Onça puly gören garyp:

"Allaha şükür! Hökümdaryň jomartlygy bilen, men ömrümde birinji gezek şeýle köp puly gördüm" diýdi.

Onuň bu sözlerini eşiden Rahym ýanyndaky kömekçisine:

"Bu rupyýalaryň hemmesini bu Taňry bendesine ber. Goý, ol ýene-de bir gezek Allaha şükür etsin!" diýip, höküm etdi.

Musahab Han-hananyň emrini berjaý etdi. 100 müň rupyýany ol garyba berdi. Garyp görgüli Rahyma ýagşy dileg baryny aýdyp, çykyp gitdi.

Gujaratda ýaşan wagty Rahym bu ýerde ýaşayan musulman bendeleriniň mukaddes Mekgä haja gitmek üçin nähili hupbat görýändiklerini gözi bilen gördi. Beýle hupbatdan dynmak üçin Rahym "Rahymy", "Kerimi we Selari" diýen ajaýyp gämileri gurdurdy, ol gämileri Surat benderinden Mekgä tarap öz harajadyna ugratdy.

* * *

Durmuşda ýüze çykýan gaýgy-hasraty Han-hanan Gujaratyň ilaty bilen hemişe deň paýlaşýardy. Halk arz-şikaýat bilen Rahymyň ýanyna hiç hili päsgelçiliksiz gelip bilýärdi. Bir sapar Rahym öz otagynda şygyr ýazyp otyrды. Ol şygyrlarynda syýasata baş goşmaýardy, akyl satmaýardy. Ol dünýäniň dürli ahwallaryny gowy bilýärdi, görýärdi, eşidýärdi. Özünüň bu dünýä düşünişini şygyr setirlerine geçirýärdi. Gysga wagtda setirler hatarlanyp gitdi:

"Öz miwesin iýmez daragt, öz suwun içmez derýa,
Asyl kişi ýygnan genjin garyp-gasara berýä..."

Soň ýene setirler döredi:

"Barçalardan tamakindir mysapyr,
Bakmasañ mazluma, sen misli kapyr.
Rahym, aljak bolsañ Taňryň ýalkawyn,
Garyp-gasarlaryň ýetir goldawyn.

* * *

Rahymyň ýene-de bir mesnewi ýazasy geldi. Ýöne şol wagt bir garyp onuň huzurynda peýda boldy. Ol şygyrdan ünsüni sowdy. Onuň nazary gelen garypda eglendi. Pukara bende gussaly seslendi:

"Han-hanan! Dadyma ýetişsene. Men onsuz ýaşap biljek däl".

Şeý diýdi-de, ol Han-hananyň aýagyna ýykyldy. Gözlerinden Gang derýasy deýin ýaş akýardy.

Han-hanan ony köşeşdirdi:

"Dostum, hany biraz rahatlan. Erkek kişä gözýaş etmek aýyp bor. Gaýgy-gamyň nämedigine menem düşüňän. Belki, saňa kömegim ýeter".

Rahymyň duýgudaşlygyndan köşeşen garyp ýigit ýuwaşja seslendi. "Agaýy Han-hanan! Men bir gyz bilen gowy görüşýän. Ýöne, tüwmaýak garyp bolamsoň, gyzyň kakasy ony maňa berenok".

Garybyň aýdanlaryny üns bilen diňläň Rahym: "Dostum, yşk ýoly garyby, baýy saýgarýan däldir. Men saňa 100.000 rupyýa berýän, sen git-de toýuňy toýlaber" diýdi.

Rahym musahabyna 100.000 rupyýany getirip, garyba bermegi buýurdy. Musahab puly getirip, garyba berdi. Garyp Rahyma minnetdarlyk bildirip gitjek bolanda, Han-hanan oňa ýüzlendi: – Bilip goý, öýlenensoň, täze bir durmuşa gadam goýýnsyň. Sen öz duýgyň bilen meniň ruhumy göterdiň.

Rahym, öýlenmekdir derdiň erbedi,
Öýlenmekden sypan tapar şerbedi.
Nagaraça toýda dökerler puly,
Öýlenýän kes bolar takdyryň guly...

Rahymyň mesnewilerini eşiden pukara:

"Agaýy Han-hanan! Enşalla, men döwletli maşgala guraryn. Maňa ak pata ber" diýdi. Rahym oňa ýagşy dilegler etdi. Garyp wagtyhoş bolup, öýüne gaýtdy.

Ol garyp gidenden az salym geçensoň, Rahymyň otagynda ýene-de bir adam peýda boldy. Ol Rahyma baş egip:

"Agaýy waly, men bir mysapyr, günümi itekläp bilemok" diýdi. Rahym bu bende üçin hazynadan pul getirmegi musahabyna buýurdy. Sähel wagtdan soň, musahab eli boş dolanyp geldi.

"Merhemetli! Şu gün hazynadaky puluň hemmesi gutarypdyr".

Bu sözleri eşiden garyp gitmekçi bolanda, Rahym ony saklady:

"Hany, saklan. Men seni eli boş goýberip bilmen! Ynha, meniň gymmatbaha daşlar bilen bezelen galamdanyň, şuny al! Mende şundan başga zat galmady".

Almajak bolup kän çytraşsa-da, gelen garyp ahyrym Rahymyň galamdanyňy alyp, çykyp gitdi.

Prem Çandr MAHEŞ.

Edebi makalalar